

Doniyor kitobi — bir yuz ikkinchi

Xabarchining Uch Karra Qo'llanishi: Bashoratli Dinamikani Ochildirish

Jeff Pippenger

2024-02-29

Ilyosning uch karra tatbiqi Xudoning ijro etuvchi hukmi davrida xabarni, xabarchini va harakatni qamrab oladi; bu davr Amerika Qo'shma Shtatlarida yakshanba qonuni joriy etilishi bilan boshlanib, sinov muddatining yopilishigacha davom etadi. Ijro etuvchi hukm Xudoning hukmi rahm-shafqat bilan aralash holda namoyon bo'ladigan bir davrdan boshlab, Uning hukmlari yetti oxirgi balo ichida rahm-shafqatsiz to'kiladigan vaqtgacha kuchayib boradi.

Ahd Xabarchisiga yo'l tayyorlovchi xabarchining uch karra tatbiqi Xudoning tergov hukmining yakunlovchi davridagi xabarni, xabarchini va harakatni qamrab oladi; aynan shu davr yuz qirq to'rt mingning muhrlanish davri ekanini belgilaydi. O'sha davr Qo'shma Shtatlarda tez orada joriy etiladigan yakshanba qonuni bilan nihoyasiga yetadi; aynan o'sha paytda Xudoning ijro etuvchi hukmlari boshlanadi.

Yahyo Cho'mdiruvchi Masih uchun yo'l tayyorladi; Ahd Elchisi esa Doniyor kitobining to'qqizinchi bob, yigirma yettinchi oyatining bajo bo'lishi tariqasida ahdni tasdiqlash uchun keldi. Shunday qilish orqali u, shuningdek, Masihning to'satdan O'z ma'badiga kelib, Leviy o'g'illarini poklashi uchun ham yo'l tayyorladi; Masih buni O'zining uch yarim yillik xizmatining boshida ham, oxirida ham amalga oshirdi. So'zma-so'z ma'badning poklanishi, Leviy o'g'illari sifatida ifodalanganlarning jon ma'badini poklash borasidagi Uning ishining ramzi edi.

Uning ma'badni so'zma-so'z poklash ishi bashoratning bajo bo'lishi edi, va U Yuhanno 2-bob, o'n uchinchi oyatdan yigirma ikkinchi oyatgacha bo'lgan joyda bu ishni amalga oshirganida, Muqaddas Ruh shogirdlarni Eski Ahddagi, Malaki 3 ning bajo bo'lishida shogirdlarni poklab, tozalashga doir Uning ishining bir qismi bo'lgan parchani eslashga yetakladi.

Yuhanno kitobidagi ushbu parchada Masih O'z tanasi bo'lgan ma'bad vayron qilinganda, uni uch kun ichida qayta tiklashini bildirgan. Bahslashuvchan yahudiylar bilan bo'lgan muloqotga ko'ra, Hirod tomonidan amalga oshirilgan va aynan o'sha yili nihoyasiga yetgan tom ma'nodagi ma'badni qayta qurish qirq olti yil davom etgan edi. Iso O'z shogirdlarini, farishtalar, Muqaddas Ruh va payg'ambarlar xizmati orqali O'z Kalomiga muhrlagan bashoratli Kalom bilan bog'liq qoidalaridan birining namunasi orqali poklayotgan edi.

U tom ma'naviyning timsoli ekaniga doir bashoratli namunani taqdim etdi. U ma'badning ramzi sifatida "qirq olti" sonining bashoratli kalitini o'rnatdi. "Qirq olti" Muso tog'da bo'lib, ma'bad uchun ko'rsatmalarni qabul qilgan kunlar soni edi. "Qirq olti" insoniy ma'badni tashkil etuvchi xromosomalar sonidir. "Qirq olti" butparastlik, so'ngra esa papalik tomonidan oyoqosti qilingan ma'naviy ma'badni qayta tiklashda bajo bo'lgan yillar (1798 dan 1844 gacha) sonidir.

Ma'badning ikki bor poklanishi uch kun qirq olti yilga teng ekanligi haqidagi ramziylikni o'z ichiga oladi. U tom ma'nodagining ruhoniyni ifodalashi tamoyilini o'z ichiga oladi. U bashoratning ham amalga oshishini, ham oldindan aytilishini ifodalagan. Bu ikki poklanish bir toifa tomonidan noto'g'ri tushuniladigan, boshqa bir toifaga esa oshkor qilinadigan haqiqatni ifodalaydi.

Ikki poklanish Xudoning jamoati shunday darajada buzilgan bir davrni ko'rsatadiki, u "ilonlar naslidan bo'lgan zinokor avlod"ga aylangan; ular alomat izlaydilar, holbuki alomatning o'zi ularga bevosita tushuntirilmoqda, chunki beriladigan yagona alomat — uch kunda qayta tiklanadigan ma'badning vayron qilinishi alomatidir.

Ey ilonlar nasli, siz yovuz bo'la turib, qanday qilib yaxshi so'zlarni ayta olasiz? Chunki og'iz yurakning to'liqligidan so'zlaydi.... Shunda kotiblardan va farziylardan ba'zilar javob berib dedilar: Usto, Sendan bir alomat ko'rishni istaymiz. Lekin U ularga javob berib dedi: Yovuz va zinokor nasl alomat izlaydi; ammo unga Yunus payg'ambarning alomatidan boshqa alomat berilmaydi. Zero Yunus uch kecha-kunduz kitning qornida bo'lganidek, Inson O'g'li ham uch kecha-kunduz yerning bag'rida bo'ladi. Matto 12:34, 38–40.

Ahd Xabarchisining to'satdan O'z ma'badiga kelishi bilan bog'liq ushbu barcha bashoratli dinamikalar, U Yuhanno 2-bobda qilganidek, bu voqeaning har uchala amalga oshishida ham ifodalangan.

Yahudiylarning Fisih bayrami yaqinlashgan edi, va Iso Quddusga bordi. U ma'badda ho'kiz, qo'y va kaptar sotayotganlarni hamda pul ayirboshlovchilarning o'tirganini topdi. Shunda u arqonchalardan qamchi yasab, ularning hammasini, qo'ylar bilan ho'kizlarni ham ma'baddan haydab chiqardi; pul ayirboshlovchilarning tangalarini sohib yubordi va stol-larini ag'darib tashladi. Kaptar sotayotganlarga esa dedi: "Bularni bu yerdan olib ketinglar; Otamning uyini savdo uyiga aylantirmanglar". Shunda Uning shogirdlari: "Sening uyingga bo'lgan g'ayrat meni yeb bitirdi", deb yozilganini esladilar. So'ng yahudiylar Unga javoban: "Bu ishlarni qilayotganing uchun bizga qanday alomat ko'rsatasan?" dedilar. Iso ularga javob berib dedi: "Bu ma'badni buzib tashlanglar, va Men uni uch kunda qayta tiklayman". Shunda yahudiylar dedilar: "Bu ma'bad qirq olti yil davomida qurildi, Sen esa uni uch kunda tiklamogchimisan?" Ammo U O'z tanasining ma'badi haqida gapirayotgan edi. Shunday qilib, U o'liklardan tirilganidan keyin, shogirdlari Uning ularga shu so'zni aytganini esladilar; va ular Muqaddas Yozuvga hamda Isoning aytgan so'ziga ishonidilar. Yuhanno 2:13–22.

Ahdning Xabarchisi Levi o'g'illarini Xudoning Kalomini ifodalovchi "kumush" va imonni ifodalovchi "oltin" kabi poklashi hamda tozalab tashlashi kerak edi. Ahdning Xabarchisi O'z shogirdlarini O'zining bashoratli "kalomi"ga bo'lgan "imon"larini oshirish orqali poklar edi. O'sha bashoratli kalom poklash uchun, shu bilan birga tozalab tashlash uchun ham mo'ljallangan edi. Uning bashoratli Kalomi har doim sinovni anglatadi va U O'z ma'badiga to'satdan keladigan davrda Levi o'g'illari aynan Uning bashoratli Kalomi orqali tozalab tashlanadilar.

"Uning qo'lida sovurguvchi kuragi bor, va U o'z xirmonini batamom tozalab, bug'doyini omboriga yig'adi." Matto 3:12. Bu poklash zamonlaridan biri edi. Haqiqat so'zlari orqali somon bug'doydan ajratilayotgan edi. Tanbehni qabul qilish uchun ular haddan tashqari

magʻrur va oʻzini oqlovchi boʻlganlari, kamtarlik hayotini qabul qilish uchun esa dunyoni ortiqcha sevganlari sababli, koʻplar Isodan yuz oʻgirdilar. Hozir ham koʻplar ayni shu ishni qilmoqdalar. Bugun ham jonlar Kafarnahumdagi ibodatxonada boʻlgan oʻsha shogirdlar singari sinovdan oʻtkazilmoqda. Haqiqat yurakka yetib borganda, ular oʻz hayotlari Xudoning irodasiga muvofiq emasligini koʻradilar. Ular oʻzlarida toʻliq oʻzgarish zarurligini koʻradilar; ammo ular oʻzidan kechishni talab etuvchi ishni zimmasiga olishga tayyor emaslar. Shu bois, gunohlari fosh etilganda ular gʻazablanadilar. Shogirdlar Isodan norozi boʻlib ketganlaridek, ular ham ranjib ketadilar va shunday gʻudranadilar: ‘Bu qattiq soʻz ekan; buni kim eshita oladi?’” The Desire of Ages, 392.

“Kapernaumdagi sinagogada” “sinovdan oʻtgan” oʻsha “jonlar” Masih ularga Uning tanasini yeb, Uning qonini ichishlari kerakligini aytganida, U ruhiy haqiqatni ifodalash uchun Oʻzining haqiqiy tanasidan foydalanayotganini anglashdan bosh tortdilar. Bu Yuhanno kitobining ikkinchi bobida U maʼbad haqida bergan ayni oʻsha bashoratli ifoda edi. Soʻzma-soʻz boʻlgan narsa ruhiy narsadan oldin kelishi va uni ifodalashi tamoyili ular uchun “ogʻir soʻz” deb tanilib, ular uni “eshitishni” istamaganlarida, orqaga qaytdilar va endi hech qachon U bilan birga yurmadilar. Bu Yuhanno kitobining oltinchi bobida, oltmish oltinchi oyatda (666) sodir boʻldi; bu esa tez orada keladigan yakshanba qonunini ifodalaydi, u 1844-yil 22-oktabr orqali timsollangan edi, oʻsha sana esa, oʻz navbatida, Qolvariya xochi orqali timsollangan edi.

Shundan keyin Uning koʻp shogirdlari ortga qaytdilar va endi U bilan birga yurmadilar. Yuhanno 6:66.

Yuhanno kitobining ikkinchi bobida Muqaddas Ruh shogirdlarning fikrlarini Xudoning rashkini tasvirlovchi bashoratni “eslash”ga yoʻnaltirgan edi, va “rashkli” soʻzi ham ibroniycha, ham yunonchada “hasadgoʻy” soʻzi bilan aynan bir soʻzdir.

Chunki Sening uyingning gʻayrati meni yeb bitirdi; va Seni haqorat qilganlarning haqoratlari mening ustimga tushdi. Zabur 69:9.

Xudoning gʻayrati, yaʼni Uning rashki, Xudoning rashkchi Xudo sifatidagi feʼl-atvorining unsurini ifodalaydi; Uning rashki Oʻzidan nafratlanadiganlar ustida uchinchi va toʻrtinchi avlodda namoyon boʻladi. Yuhanno kitobining ikkinchi bobida Muqaddas Ruh Ahdning Xabarchisi tomonidan amalga oshiriladigan poklanish toʻrtinchi va yakuniy avlodda sodir boʻlishini oʻrnatayotgan edi, garchi yakuniy avlodning kosasi toʻlgan paytda ham uchinchi avloddan ayrimlar doimo hali tirik turadi. Oʻsha avlod ilonlar naslidan boʻlgan zinokor avloddir.

Muso toʻrtinchi avlodni ifoda etardi, va aynan oʻsha paytda Muso qirq olti kun davomida maʼbadni qurish haqida koʻrsatma oldi. Oʻsha kunlarda u qonunni oldi; unda ikkinchi amrda Xudoning rashki uchinchi va toʻrtinchi avlodlarda namoyon boʻlishi aytiladi.

U Abronga dedi: “Aniq bilgilki, sening zuryoding oʻzlariga tegishli boʻlmagan yurtda musofir boʻladi va ularga qullik qiladi; ular esa ularni toʻrt yuz yil ezadilar. Ammo ular qullik qiladigan oʻsha xalqni Men hukm qilaman; shundan keyin ular katta boylik bilan chiqib ketadilar. Sen esa tinchlikda ota-bobolaring oldiga ketursan; yaxshi keksalikda dafn qilinursan. Biroq toʻrtinchi avlodda ular yana bu yerga qaytib keladilar; chunki Amoriylarning gunohi hali toʻlib

yetgani yo‘q.” Ibtido 15:13–16.

Qadimgi Isroilning so‘nggi avlodida, Butrus “ma’naviy uy” deb atagan xristian jamoatining ma’badi bunyod etildi. O’sha tarix davomida Xudo O‘z g‘ayrati ila ma’badni poklaganida, O‘z rashkini ikki marta namoyon qildi. 1844 yilda Xudo Millerchilarning ma’naviy ma’badini ko‘targan edi va yana bir bor U avvalgi tanlangan xalqni chetlab o‘tgan edi. O’sha tarixda Ahdning Elchisi 1844 yil 22 oktyabrda to‘satdan keldi.

Uning zohir bo‘lishi William Millerning xizmati orqali tayyorlab qo‘yilgan edi. Protestantlar va Millerchilar 1844-yil 22-oktabrga yaqinlashar ekanlar, ikki toifa sinovdan o‘tkazildi. Protestantlarning sinovi 1798-yilda birinchi farishtaning kelishi bilan oxir zamonda yetib keldi. Levining o‘g‘illarini ham “poklaydigan, ham tozalaydigan” xabar 1831-yilda rasmiy shaklga keltirilgach, 1840-yil 11-avgustda birinchi farishtaning xabari quvvatlangan paytda Protestantlarning sinovdan o‘tishi boshlandi. 1844-yil 19-aprelda Protestantlar sinovdan yiqildilar va Bobilning qizlariga aylandilar.

Shundan so‘ng ikkinchi farishta keldi va Millerchilarning imoni sinovdan o‘tkazildi, hamda poklanish va tozalanish amalga oshirildi. Ikkinchi farishtaning xabari 12-avgustdan 17-avgustgacha bo‘lgan Exeter lager yig‘inida qudrat bilan ta’sir ko‘rsatganida, dono va nodon Millerchilar o‘rtasidagi ajralish orqali Millerchilarning sinovdan o‘tishi amalga oshirildi.

Dono va nodonlar o‘rtasidagi farq moy edi; bu Yarim Tungi Faryodning bashoratli xabari edi. Uchinchi farishta 1844-yil 22-oktabrda kelganida, ma’bad (qirq olti yil ichida) bunyod etilgan edi. O’sha vaqtda Ahd Elchisi O‘z ma’badiga to‘satdan keldi.

“Masihning muqaddasxonaning poklanishi uchun eng muqaddas joyga bizning oliy ruhoniymiz sifatida kelishi, Doniyor 8:14 da ko‘rsatilganidek; Inson O‘g‘lining Qadimiy Zot huzuriga kelishi, Doniyor 7:13 da bayon etilganidek; va Rabbimizning O‘z ma’badiga kelishi, Malakiy orqali bashorat qilinganidek, ayni bir hodisaning ta’riflaridir; va bu, shuningdek, Masih tomonidan Matto 25 dagi o‘n bokira haqidagi masalda tasvirlangan kuyovning nikohga kelishi bilan ham ifodalangan.” The Great Controversy, 426.

Ana o‘shanda Ahd Xabarchisi Malaki kitobining uchinchi bobida Levi o‘g‘illari sifatida ko‘rsatilgan Millerchilar shogirdlarini poklash va tozalash ishini boshladi.

Birinchi va ikkinchi farishtalarning xabarlari ostida Kuyovni qarshi olish uchun chiqqanlarning ko‘pchiligi uchinchi, dunyoga berilishi lozim bo‘lgan so‘nggi sinov xabarini rad etdilar, va so‘nggi chaqiriq yangraganida ham shunga o‘xshash bir mavqe egallanadi.

“Ushbu masalning har bir tafsiloti diqqat bilan o‘rganilishi kerak. Biz yo dono, yo nodon bokira qizlar orqali ifodalanganmiz.” Review and Herald, 1899-yil 31-oktabr.

1840-yil 11-avgustda birinchi farishtaning xabari qudrat bilan ta’sir etganida, ko‘plab kishilar Miller harakatiga qo‘shildi. So‘ng 1844-yil 19-aprelda katta bir toifa bu harakatni tark etdi. 1844-yil 22-oktabrda esa an’anaviy qarashga ko‘ra, taxminan ellik jon imon orqali Eng Muqaddas Joyga kirdi. Uchinchi farishtaning nuriga dastlab ergashganlar soni taxminan ellik jon bo‘lganini faraz qilsak, birinchi va ikkinchi farishtalarning xabarlarini qabul qilgan “ko‘plar” “uchinchi,

so‘nggi sinov xabarini rad etgani” haqida bizga xabar berilgani nimani anglatadi?

Ahdning Xabarchisi to‘satdan O‘z ma‘badiga keldi va samoviy muqaddas maskanning nurini hamda uchinchi farishtaning xabarini uchinchi farishtaning tajribasiga kirib borgan ellik kishiga ochib berdi, biroq ular dastlab tarqalib ketgan edilar. O‘sha paytdagi ularning hafsalasi birinchi hafsalasizlikdan ham og‘irroq bo‘ldi, garchi Sister White orqali bizga ularning hafsalasi xochdan keyingi shogirdlarning hafsalasidek buyuk bo‘lmagani bildirilgan bo‘lsa-da.

Har ikkala parallel tarixda ham Masih umidsizlikka tushganlarga O‘zining bashoratli Kalomini ochdi, va 1850-yilga kelib, Opa Uayt unga ko‘rsatilganini aytadiki, Egamiz o‘sha paytda O‘z xalqini to‘plash uchun yana qo‘lini uzatayotgan edi.

“23-sentabr, [1850] Egamiz menga O‘z xalqining qoldig‘ini qaytarib olish uchun ikkinchi marta qo‘lini uzatganini va bu yig‘ilish davrida sa‘y-harakatlar ikki barobar oshirilishi lozimligini ko‘rsatdi. Tarqalish davrida Isroil urilib, parcha-parcha qilingan edi; ammo endi yig‘ilish davrida Xudo O‘z xalqini shifo beradi va bog‘laydi. Tarqalish vaqtida haqiqatni yoyish uchun qilingan sa‘y-harakatlar juda kam ta‘sir ko‘rsatgan, juda oz narsa yoinki hech narsa amalga oshirgan edi; biroq yig‘ilish davrida, Xudo O‘z xalqini yig‘ish uchun qo‘lini uzatgan ekan, haqiqatni yoyish yo‘lidagi sa‘y-harakatlar ko‘zlangan samarasini beradi. Hamma bu ishda birlashgan va g‘ayratli bo‘lishi kerak. Menga ko‘rsatildiki, hozirgi yig‘ilish davrida bizni boshqarishi uchun tarqalish davriga misol sifatida murojaat qilishi har kim uchun uyatdir; chunki agar Xudo hozir biz uchun o‘shanda qilganidan ortiqroq ish qilmasa, Isroil hech qachon yig‘ilmas edi. Haqiqatning va‘z qilinishi qanchalik zarur bo‘lsa, uni gazeta orqali nashr etish ham shunchalik zarurdir.” Review and Herald, 1850-yil 1-noyabr.

Xochda shogirdlar tarqalib ketgan edilar, va o‘sha tarixda, oradan uch kun o‘tgach, U O‘zining tarqalib ketgan shogirdlarini yig‘a boshladi. 1844 yil oxiridan taxminan uch yil o‘tgach, Masih O‘zining tarqalib ketgan suruvini yig‘a boshladi. O‘sha tarixda U O‘z xalqini nashriyot ishini boshlashga hamda Habakkukning ikki jadvalidan ikkinchisini nashr etishga yo‘naltirdi; bu jadval 1850 yil oxirida tayyorlangan edi, so‘ngra 1851 yil yanvarida Review and Herald sahifalarida sotuvga taklif etila boshlandi.

1843-yil jadvali birinchi va ikkinchi farishtalarning xabarlari tarixida tiklangan, ma‘badni poklagan xabarning jismoniy ifodasi bo‘lgan edi. Uchinchi farishta kelishi bilan, Xudo O‘z ishini yakunlab, O‘z xalqini uyga olib ketishni niyat qilgan edi, ammo ular qadimgi Isroil singari isyon qildilar, va shundan so‘ng ham qadimgi, ham zamonaviy Isroil sahroda daydib yurishga hukm qilindi. Agar uchinchi farishtaning nurini dastlab qabul qilgan o‘sha adventistlar imon bilan oldinga yurganlarida, o‘z xabarlarining jismoniy ifodasi bo‘lgan 1850-yil jadvalini ko‘tarib borganlarida, ular Isoning ikkinchi kelishini boshlab bera olgan va uyga ketgan bo‘lar edilar. Ammo ular Yoshua va Xolibning, hamda bevafoqlik qilgan o‘n josusning tarixini takrorlashga mahkum edilar.

“Agar adventistlar 1844-yildagi buyuk umidsizlikdan so‘ng o‘z e‘tiqodlarini mahkam tutganlarida va Xudoning ochilib borayotgan inoyatli yo‘lboshchiligi ostida birlashgan holda oldinga yurganlarida, uchinchi farishtaning xabarini qabul qilib, Muqaddas Ruhning qudrati ila

uni dunyoga e'lon qilganlarida edi, ular Xudoning najotini ko'rgan bo'lur edilar, Rabbiy ularning sa'y-harakatlari bilan qudratli tarzda amal qilgan bo'lur edi, ish tamomlangan bo'lur edi va Masih allaqachon O'z xalqini mukofotiga qabul qilish uchun kelgan bo'lur edi. Ammo umidsizlik ortidan kelgan shubha va noaniqlik davrida advent imonlilarining ko'plari o'z e'tiqodlaridan qaytdilar.... Shunday qilib, ish to'sib qo'yildi va dunyo zulmatda qoldi. Agar butun adventistlar jamoasi Xudoning amrlari va Isoning imoni asosida birlashganida edi, tariximiz naqadar keng miqyosda boshqacha bo'lur edi!" Evangelism, 695.

Yahyo payg'ambar va Uilyam Miller Masihning to'satdan kelib, Muqaddas Ruhning qudrati ostida najot xabarini butun dunyoga yetkazadigan bir xalqni poklashi uchun yo'l tayyorladilar. Masihning shogirdlari o'zlariga topshirilgan vazifani ado etdilar, ammo Adventizmning boshlanishi bunday qilmadi. 1856 yilga kelib ular Laodikeya holatiga tushib qoldilar, "yetti vaqt"ning ilg'or nurini rad etdilar va 1863 yilda yaqinlashib kelayotgan yakshanba qonunigacha davom etadigan tobora kuchayib boruvchi isyon jarayonini boshladilar. 1863 yildagi isyon o'n josusning isyoni bilan timsollangan edi. Qadimgi Isroil sahrodagi qirq yillik daydilikning oxirida yana o'sha sinovga olib kelindi; shu tariqa, zamonaviy Isroilning ham boshlang'ich sinovga qayta olib kelinishiga bir namuna taqdim etildi.

Kadeshdagi o'n josusning isyoni qirq yil o'tib yana Kadeshda takrorlandi. Isroilning sahroda qirq yil sarson yurishiga sabab bo'lgan o'n josusning isyoni 1863-yildagi isyonni ifodalaydi; o'shanda zamonaviy Isroil o'zining Laodikiya sahrosidagi sarsonligini o'zi boshlab bergan edi. Qadimgi Isroil qirq yilning oxirida yana Kadeshga olib kelindi; shu orqali 1863-yilgi isyonda Millerchi Adventizmni poklagan sinov, Ahd Xabarchisi yana to'satdan O'z ma'badiga kelganida yana takrorlanishi aniqlanadi.

Biz bu tadqiqotni keyingi maqolada davom ettiramiz.

"Gil'ad va Bashanning zabt etilishida qariyb qirq yil muqaddam Qadeshda sodir bo'lgan va Isroilni uzoq sahro sarson-sargardonligiga mahkum etgan voqealarni eslaganlar ko'p edi. Ular Va'da Qilingan Yer haqidagi josuslarning xabari ko'p jihatdan to'g'ri bo'lganini ko'rdilar. Shaharlar devor bilan o'ralgan, nihoyatda ulkan edi va u yerda devlarga o'xshash odamlar yashar edi; ularga qiyoslaganda ibroniylar oddiy mittilar edi. Ammo endi ular ota-bobolarining halokatli xatosi Xudoning qudratiga ishonmaslik bo'lganini anglay oldilar. Aynan mana shu narsa ularning o'sha zahoti o'sha go'zal yurtga kirishiga to'sqinlik qilgan edi."

"Ular dastlab Kan'onga kirishga hozirlik ko'rayotganlarida, bu tashabbus hozirgiga qaraganda ancha kam qiyinchilik bilan kechgan edi. Xudo O'z xalqiga, agar ular Uning ovozigaga itoat qilsalar, U ularning oldidan borib, ular uchun jang qilishini va'da qilgan edi; shuningdek, yurt aholisini quvib chiqarish uchun qovoqarilarni ham yuborishini aytgan edi. Xalqlarning qo'rquvi hali keng ravishda qo'zg'alman edi va ularning oldinga siljishiga qarshi turish uchun ham ozgina tayyorgarlik ko'rilgan edi. Ammo endi Rabbiy Isroilga oldinga yurishni amr etganida, ular hushyor va qudratli dushmanlarga qarshi yurishlari, hamda o'zlarining yaqinlashuviga qarshilik ko'rsatishga tayyorgarlik ko'rib turgan katta va yaxshi tayyorlangan qo'shinlar bilan kurashishlari lozim edi."

“Og va Sihon bilan bo‘lgan to‘qnashuvlarida xalq o‘z otalari shu qadar ayanchli tarzda muvaffaqiyatsizlikka uchragan ayni sinovga olib kelindi. Ammo bu safargi sinov, Xudo Isroilga oldinga yurishni buyurgan paytdagiga qaraganda, ancha og‘irroq edi. Ularning yo‘lidagi qiyinchiliklar Rabbiy nomi bilan ularga yurish buyurilganida ilgarilashdan bosh tortganlaridan beri ancha ortgan edi. Xudo O‘z xalqini hanuz shunday sinaydi. Va agar ular sinovga bardosh berolmasalar, U ularni yana o‘sha nuqtaga olib keladi, va ikkinchi safar sinov yanada yaqinroq keladi hamda oldingisidan ham og‘irroq bo‘ladi. Bu holat ular sinovdan o‘tmaguncha davom etadi, yoki agar ular hanuz isyonkor bo‘lsalar, Xudo O‘z nurini ulardan olib qo‘yadi va ularni zulmatda qoldiradi.” Patriarchs and Prophets, 436, 437.